مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد.

پوهندوی آصف بهاند
۲۰۱۸/۱۱/۲۸

د افغانستان پر ماشومانو او کوچنيانو باندې

د تاوتريخوالي سونامي

اوومه برخه

په اوسنۍ زمانه کې په نړيواله کچه له کوچنيانو سره د تاوتريخوالي څو غوره بيلګې، چې د بشريت نوم ته يې تور داغ ګڼلی شو:

۱ ــ د سوريې په جګړه کې يو ماشوم په زخمي حالات کې ډاکټر ته وايي: زه به خدای ته ټولې خبرې وکړم چې څه روان دي.

۲ ــ د موسل په ښار کې يوه عراقي جينۍ په زخمي حالات کې منډې وهي کمره مين ته وايي: کاکا له ما نه ويډيو مه اخله، زه بې حجابه يم.

۳ ــ يو فلسطينی ماشوم د ډيرې لوږې په وخت کې خدای ته سوال کوي: ما ژر واخله که جنت ته لاړم لږ څه خو به وخورم.

۴ ــ د افغانستان په جګړه کې د يو ماشوم لاس شديد ټپي و، د درملنې په وخت کې ماشوم ډاکټر ته وايي: ډاکټر صاحب لستونی مې مه پرې کوه، نورې جامې نلرم.

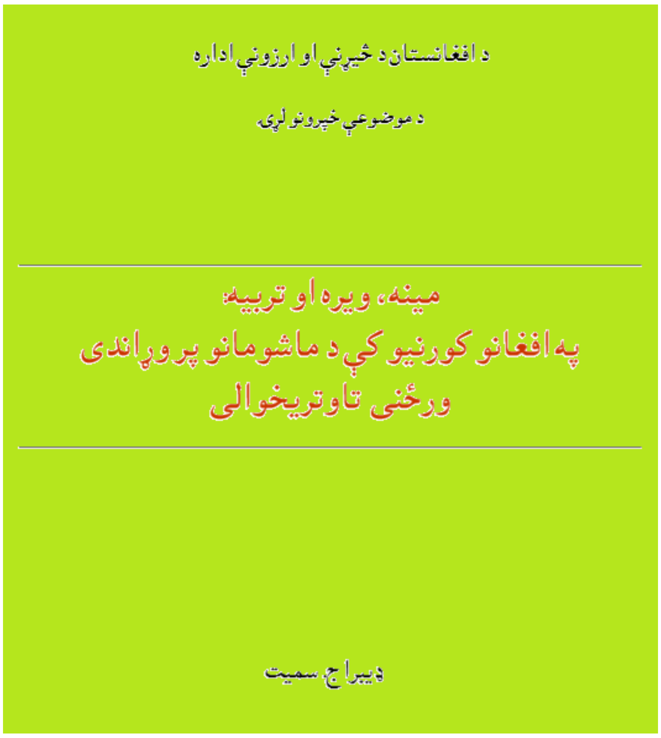

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

د کتاب لیکوالې، د خلکو د نظریاتو په چوکاټ کې دا نظر وړاندې کړی دی چې بدني سرا د تادیب د یوې بڼې په توګه د دوی له پاره د منلو وړ ده، په داسې حال کې چې په پرمختللې نړۍ کې د تاوتریخوالې هیڅ ډول د منلو وړ نه دی، عاملین یې مجرم شمیرل کیږي او د قانون په چوکاټ کې سزا ورکول کیږي. د دې پروژې د پوښتنو په ځوابونو کې راغلي دي چې وهل ټکول او لا د وسلې کارول هم مجاز ګڼل شوي دي. د کتاب د پنځم څپرکي په لومړۍ برخه کې د بیلابیلو سیمو د خلکو له خولې راوړل شوي دي:

«د بدني سزا بڼې، ډولونه او شدت "چې ډب نه وي ادب نه وي" (پښتو متل) لکه څرنګه چې په مقدمې کې په ډاګه شوه، دغې څېړنې د تاوتریخوالې ګڼ شمېر ډولونه کوم چې د شوخۍ د سلوك په صورت کې په کار وړل کیږي راپه ګوته کړلو چې ځینې یې په لاندې ډول دي : په څپیړه وهل، غوږ کشول، کنځل، په لغته یا سوك وهل، په کوتك یا د برق په کیبلو وهل او یا په بوټانو وهل او داسې نور. د یادونې وړ ده چې د برق د کیبل په واسطه وهل د کابل او هرات د ښارې او کلیوالو سیمو څخه بهر ډېر کم اوریدل کیدل. په لښته او څپیړه وهل په څلورو واړو ولایتونو کې تر ټولو عامه او کاریدونکې سزا بلل کېده . د ننګرهار ولایت یواځینې استثناء وه چې د ماشومانو په وړاندې د سلاح د کارولو هم په ګوته شوې وه، او هلته د ماشومانو په څپیړه وهلو باندې ډېر ټینګار کېده. په پښو باندې د لښتې په واسطه د ماشومانو وهل هم د ځینې خلکو لخوا د سزا په توګه په ګوته کېده . د ماشومانو د په سوك او لغته او په تیګه وهلو خبرې هم ډېرې کیدې . ماشومانو ته د کنځل خبرې ډېرې نه کیدې، مګر ځواب ورکونکو ته دا د ارزښت وړ نه برېښېده چې د ماشومانو د تأدیب په اړوند د چا پوښتنو ته ځواب ورکړي. نو کله به چې د لفظي غوسې خبره وشوه نو هغوي به په دې ټینګار کاوه چې لفظي غوسه په ښځو کې ډېره عامه خبره ده. د راپورونو له مخې د لفظي غوسې مثالونه ډېر شدید دي. د مثال په توګه، د بامیانو د ولایت په ښارې سیمه کې د منځني عمر یو سړي وویل چې خپلو ماشومانو ته داسې وایي "په ګور شی او الله مو رانه واخله". په نورو مثالونو کې د کابل د کلیوالې سیمې یوې بوډۍ ښځې د خپلې نږور په اړوند وویل چې نږور یې خپلو بچیانو ته وایي چې پلار یې ایران ته تللی او هلته مړ دی . د لفظي تیري په څیر ماشومانو ته د تهدیدونې تاوتریخوالي هم پکار وړل کېده، د مثال په توګه د بامیانو د کلیوالې سیمې یو د پوخ عمر اوسېدونکی چې ماشومانو ته فزیکي سزا نه ورکوی د څېړنې ټیم ته وویل چې لور یې داسی تهدید کړه چې و به یې تړې او تر هغه به یې ووهې چې د خوځېدو څخه ولویږې، دا ځکه چې هغې د ګاونډي د لور سره جګړه کړې وه . د سزاګانو ترمنځ کوم توپیر ونه موندل شو مګر یوازې د کلیوالو او ښارې سیمواو همدارنګه د غریبو او شتمنو کورنیو تر منځ لږ څه توپیر موجود ؤ. ترټولو عام سلوك چې ماشومان دهغو په ترسره کولو سره وهل کیږي (په ځانګړې توګه د نجونو لپاره مګر هلکان هم تر ډیره بریده پکښې راځي) د هغو لړۍ د ماشومانو د تصورشوي جنسي والي او غلا څخه پیلیږي ان تر دې چې د ماشومانو د کور نامناسب دننه او یا دباندې جګړې، خپل ګټور کارونه لکه د غالیو اوبدل په صحیح ترتیب سره نه کول، شوخي کول، ګډوډي جوړول...

په ماشومانو باندې تاوتریخوالی د هغوي د تأدیب او تربیې لپاره د ډېر کم عمر څخه پیلیږي. لکه چې د شلو کلو په شاوخوا عمر کې یوه ښځه چې د هرات ولایت د کلیوالې سیمې اوسېدونکې ده د خپلو دریو وړوکو بچیانو په اړوند وایي : کله چې زما زوي بې ځایه اوبه ضایع کړي نو زه یې وهم ځکه چې په سختۍ سره اوبه راوړل کیږي، او یا یې هغه مهال وهم چې ګډوډي وکړي او یا خپلې جامې چټلې کړي... زما مشر زوی درې کلن دی او زما دوهم زوي وړوکی دی .د دوه یا دریو کلو په عمر ماشومانو ته د سزا ورکولو ټینګار د څېړنې په لړ کې د نورو خلکو لخوا شوی ؤ .د ماشومانو په وړاندېد تاوتریخوالي شدت ته په اشارې ځینې ټولنو داسې وویل چې د سزا ورکولو په مهال کېداي شي ځینې ماشومان کلك ټپي او یا له منځه ولاړ شي . د کابل په ښارې سیمه کې یوې بوډۍ ښځې د نورو بوډۍ ښځو سره د یوې ګډې ناستې په ترځ کې وویل چې خلك باید خپل ماشومان داسې ونه وهي چې په غلطۍ ورڅخه ووژل شي. داسې نمونې وړاندې شوې چې والدینو خپل بچیان سخت ټپیان کړي ؤ. یو سړي د ځوانانو سره د یوې ګډې ناستې په ترځ کې وویل چې خلك نجونې او ښځې د دارو درملو د لوړو بیو لپاره ډېرې نه وهي : هیڅ څوك خپلې ښځې او لوڼې نه وهي ځکه چې لاسونه یا خپې یې ماتیږي او د دارودرملو بیې هم لوړې دي. ځکه مونږ بې وزله یو او مونږ نشو کولاي د هغوي د دارو درمل د توان څخه ووځو . بصیرت د منځني عمر سړی چې د دریو ماشومانو پلار دی او د هرات د ښارې سیمې اوسېدونکی دی غواړي چې خلکو ته نصیحت وکړي چې څرنګه د ماشومانو د وهلو ټکولو څخه ځان وژغوري : دا نورو ته زما نصیحت دی چې: تاسو کولاي شئ خپل ماشومان په لښته ووهۍ ځکه په لښته وهل هغوي معیوب نه بلکه یوازې سخت یې دردوي .ځینې وخت د ګډو ناستو په مهال خلکو د هغه تاوتریخوالو په اړوند خبرې کړې وې چې په خپلو ماشومانو یې ترسره کړې وې . د بېلګې په توګه د ننګرهار ولایت د ښارې سیمې یوې د پاخه عمر مېرمنې وویل چې خپله لور یې د سر په شاوخوا کې وهلې وه او د څو کلو په تیریدو سره د هغې لور د سر د خوږو څخه شکایت کاوه . هغې وویل چې اوس یې داسې پریکړه کړې چې بیا به ماشومان په سر نه وهي . د کابل په ښارې سیمه کې د غریبې کورنۍ یوې پخې ښځې د یوې ګډې ناستې په مهال د خپلې لور هغه کیسه وکړه چې څرنګه یې هغه په خوله باندې وهلې وه او خوله یې وربانده وینې کړې وه . همدارنګه د کابل

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

په کليواله سيمه کې د غريبي کورنۍ د پاخه عمر يو سړې چې د اتو ماشومانو پلار دی د خپل هغه ځوان زوي کيسه کوي چې په خوله باندې وهلی ؤ او خوله يې د وينو ډکه وه . همغه سړي وويل چې خپل ماشومان معمولاً په لښته وهي، وروسته بيا د همدې ګډې ناستې په مهال همغه سړي پدې ټينګار وکړ چې د ماشومانو د وهلو سره موافق ندی.

دا د دې ښکاره نمونې دي چې څرنګه د ماشومانو په وړاندې تاوتريخوالي ته مخه کېږي. خلکو په لويو ناستو کې دا ومنله چې د خپلو ماشومانو په وړاندې ډېر توند دي، مګر په عين وخت کې تاوتريخوالی د منلو وړ نه بولي. دا ډول اختلاف چې د خلکو د نظر او عمل په مينځ کې موجود دی يعني په عمل کې يو څه کوي مګر په فکر کې بل څه، په شپږم فصل کې په ډاګه شوېدی.»

د اوومي برخي پای

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رااليږلو مخکې په ځير و لولـئ